

Gedragsregels voor tandartsen

1

Inhoud

Hoofdstuk 1

Gedragsregels voor tandartsen

1.	Algemeen	4
2.	Relatie ten opzichte van patiënten	4
2.1.	Algemeen	4
2.2.	Hulpverlening	4
2.3.	Informatieverstrekking en toestemming	5
3.	Relatie ten opzichte van collegae en andere hulpverleners	5
3.1.	Algemeen	5
3.2.	Verwijzing en second opinion	5
3.3.	Waarneming	5
4.	Praktijkvoering	6
4.1.	Algemeen	6
4.2.	Dossievorming, inzage en –afschrift	6
5.	Publiciteit	6

Hoofdstuk 2

Officiële teksten

1.	Eed of belofte bij het tandartsexamen	7
2.	International Principles of Ethics for the Dental Profession	7
3.	Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO)	8
4.	Hoofdstuk IV van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (BIG)	13

Inleiding

In 1987 werden de gedragsregels door de Algemene vergadering van de NMT vastgesteld. Zij vervingen de tot dan toe gehanteerde Codex voor beroepsethiek. Vervolgens zijn in 1991 de gedragsregels die hun oorsprong hadden in de leden bindende NMT-richtlijnen geschrapt. Zij werden opgenomen in een hoofdstuk NMT-regelingen en richtlijnen, geldend voor NMT-leden.

Bij besluit van de Algemene vergadering d.d. 16 juni 2000 is ook dit hoofdstuk komen te vervallen.

In deze versie van de gedragsregels voor tandartsen zijn door de Algemene vergadering van 8 december 2000 enkele wijzigingen en nuanceringen aangebracht.

De aanleiding voor aanpassing is gelegen in het oordeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) dat een verbod op patiëntenwerving of ten aanzien van publiciteit niet meer is toegestaan.

Gedragsregels kunnen worden gezien als een uitwerking van ethische en praktische normen en beginselen.

Gedragsregels geven meer concreet aan welke gedragingen van een beroepsbeoefenaar worden verwacht. Dit neemt niet weg dat gedragsregels zodanig zijn geformuleerd dat zij een leidraad bieden, die op meerdere wijze gevolgd kan worden. Het zijn regels en normen die in brede kring binnen de beroepsgroep als moreel bindend kunnen worden beschouwd.

De gedragsregels voor tandartsen gelden voor tandartsen en tandarts-specialisten, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen tandartsen die alleen of in groepsverband dan wel in dienstverband de praktijk uitoefenen. Degenen die in dienstverband werkzaam zijn dan wel hun beroep uitoefenen in een organisatorisch kader, kunnen in een situatie verkeren die zij kunnen aanvoeren als rechtvaardigingsgrond om van de gedragsregels af te wijken.

De Regionale Beoordelingsraad of de Specialistenbeoordelingsraad en in hoogste ressort de Raad van Beroep bepalen of een gedraging in strijd is met de gedragsregels. Om die reden is in artikel 7 van de Statuten van de NMT een verwijzing naar de gedragsregels opgenomen.

Deze tuchtcolleges zullen in hun uitspraken een nadere interpretatie geven van de gedragsregels.

Het handelen van tandartsen en tandarts-specialisten die geen lid van de NMT zijn, kan niet worden beoordeeld door de NMT-colleges, belast met tuchtrechtspraak. Verwacht mag echter worden dat de regionale tuchtcolleges en andere rechterlijke organen buiten de NMT te rade zullen gaan bij de gedragsregels in situaties waarbij hun om een beoordeling wordt gevraagd naar aanleiding van handelen van tandartsen en tandarts-specialisten.

Met de keus voor gedragsregels die als richtlijnen gelden, wordt ook beoogd om de indruk te vermijden als zou ethisch handelen zich beperken tot het handelen overeenkomstig gedragsregels. Nadrukkelijk dient te worden gesteld dat zulk een handelen meer is dan het volgen van gedragsregels. De tandarts en de tandarts-specialist zijn op grond van de door hen afgelegde eed c.q. belofte gehouden verantwoord te handelen en zich van hun verantwoordelijkheid bewust te zijn, ook als daaromtrent niets in gedragsregels is opgenomen.

Artikel 453 van de WGBO bepaalt dat de tandarts bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed hulpverlener in acht moet nemen en daarbij moet handelen in overeenstemming met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de voor hulpverleners geldende professionele standaard.

Klinische en praktijkrichtlijnen die ontwikkeld zijn om de tandarts behulpzaam te zijn bij zijn handelen en besluitvorming, kunnen daarbij een functie vervullen.

In de gedragsregels wordt in verband met de inwerkingtreding in 1995 van de WGBO op een andere wijze dan daarvoor aandacht besteed aan de relatie tussen tandarts en patiënt.

Deze wet maakt het overbodig dat in de gedragsregels uitvoerig moet worden ingegaan op de relatie van de patiënt. Waar het gaat om de juridische regeling van die relatie zal de tandarts kennis moeten nemen van de bepalingen in de WGBO. Wel zijn gedragsregels opgenomen inzake: dossierplicht, privacy-bescherming en informed consent. Het belang van deze aspecten rechtvaardigt dat, naast de bepalingen in de WGBO, ook in de gedragsregels aan deze aspecten aandacht wordt besteed.

De tekst van de WGBO is in hoofdstuk 2 opgenomen.

Tevens is in hoofdstuk 2 opgenomen Hoofdstuk IV van de wet BIG, betrekking hebbend op de bevoegdheidsregeling voorbehouden handelingen.

Bij twijfel omtrent de inhoud van de gedragsregels of in situaties waarvoor geen gedragsregels zijn vastgesteld, kan steeds het hoofdbestuur van de NMT om een oordeel worden gevraagd.

In de tekst is geen onderscheid gemaakt tussen de mannelijke en vrouwelijke vorm en tussen tandarts en de tandarts-specialist. Wat die laatste betreft: tenzij uit de tekst expliciet volgt dat de regel bedoeld is voor tandarts, gelden de regels ook voor hen.

Indien in de tekst wordt gesproken over patiënt zal bedacht moeten worden dat de WGBO een vertegenwoordigingsconstructie kent, inhoudende dat bepaalde personen vertegenwoordigingsbevoegdheid hebben om de rechten van de onbekwame patiënt, zoals minderjarige kinderen, uit te oefenen.

Nieuwegein, december 2000

Gedragsregels voor tandartsen

1. Algemeen

01. De tandarts zal, zelf en te zamen met zijn collega's en andere hulpverleners, de tandheelkundige volksgezondheid bevorderen en daarmee bijdragen aan de doelstelling van de gezondheidszorg als geheel.

02. De tandarts zal, ook wanneer hij niet beroepshalve optreedt, zich zodanig gedragen dat het vertrouwen in de beroepsgroep niet wordt geschaad.

03. De tandarts is vrij in en persoonlijk verantwoordelijk voor de tandheelkundige hulpverlening, ongeacht het feit of de tandarts als vrije beroepsbeoefenaar, in dienstverband of in enig ander organisatorisch kader werkzaam is.

04. De tandarts behoort zijn tandheelkundige kennis en vaardigheden onder andere door middel van bij- en nascholing op peil te houden en waar mogelijk aan de ontwikkeling van de tandheelkunde een bijdrage te leveren. Hij houdt zijn kennis of nieuwe behandelingsmethoden niet voor zichzelf, maar stelt deze op daartoe geëigende wijze ter beschikking van zijn collega's.

05. De tandarts is bereid zich te verantwoorden en zich toetsbaar op te stellen. Daarbij is de norm 'de deskundigheid, doelmatigheid, doeltreffendheid, patiënt-gerichtheid en zorgvuldigheid die van een redelijk bekwaam en redelijk handelend tandarts mag worden verwacht'.

06. De tandarts zal geen opdrachten geven aan niet-zelfstandig bevoegden voor het verrichten van voorbehouden handelingen dan met inachtneming van de wettelijke regeling terzake. (zie: o.m. Wet BIG artikelen 34 t/m 39)

2. Relatie ten opzichte van patiënten

2.1. Algemeen

07. In zijn relatie met de patiënt zal voor de tandarts het uitgangspunt zijn dat hij, met erkenning van beider eigen verantwoordelijkheid, zo goed mogelijk gestalte geeft aan een samenwerkingsrelatie, die de bevordering van de mondgezondheid van de patiënt ten doel heeft.

De tandarts neemt de patiëntenrechten in acht, zoals deze voortvloeien uit de wetgeving en de jurisprudentie. (zie: o.m. de WGBO).

2.2. Hulpverlening

08. De tandarts zal in beginsel niet mogen weigeren om de patiënt tandheelkundige eerste hulp te verlenen bij kennelijke (pijn)klachten. Indien echter voor die hulpverlening bijzondere voorzieningen nodig zijn, behoeft de tandarts deze hulp niet zelf te verlenen indien hij zich ervan overtuigd heeft dat deze hulp door een andere tandarts kan, en ook tijdig zal, worden gegeven, danwel indien hij verwijzing wenselijk acht.

09. De tandarts verleent aan de patiënt zonder aanzien des persoons tandheelkundige hulp. Hij neemt daarbij de wensen van de patiënt in acht, voor zover dat niet strijdig is met zijn professionele verantwoordelijkheid en de gedragsregels. Bij de uitoefening van zijn beroep neemt hij de eisen in acht, die volgens de stand van de wetenschap redelijkerwijs aan hem mogen worden gesteld. Indien de tandarts een verzoek van de patiënt niet kan inwilligen, zal hij de reden daarvan mededelen.

10. De tandarts heeft het recht om te weigeren een patiënt in de praktijk op te nemen. Daarnaast kunnen er voor tandartsen redenen zijn een behandeling af te breken en/of een patiënt uit te schrijven. Betreft het de beëindiging van de behandelingsovereenkomst dan zijn hiervoor gewichtige redenen vereist. Deze dient hij --aan de patiënt mede te delen.

De behandeling van een patiënt mag niet worden beëindigd wanneer dit leidt tot directe schade voor de tandheelkundige gezondheid van de patiënt.

2.3. Informatieverstrekking en toestemming

11. De tandarts behoeft de toestemming van de patiënt voor het voorgenomen onderzoek en de voorgestelde behandeling, gebaseerd op toereikende informatie. Ingeval sprake is van een uitgebreide behandeling, waarbij verschillende mogelijkheden openstaan, zowel in tandheelkundig als in financieel opzicht, zal de tandarts deze mogelijkheden met de patiënt bespreken en kenbaar maken welke overwegingen voor hem aanleiding zijn een bepaalde oplossing te adviseren. Patiënt en tandarts komen vervolgens een behandelingsplan inclusief de daaraan verbonden kosten overeen, hetgeen in geval van een uitgebreide en/of ingrijpende behandeling desgevraagd schriftelijk door de tandarts wordt vastgelegd en in ieder geval wordt opgenomen in zijn registratiesysteem. (zie o.m. WGBO artikelen 450, 451 en 452) Wijzigingen in het overeengekomen behandelingsplan dienen eveneens voorafgegaan te worden door toestemming gebaseerd op toereikende informatie van de patiënt en desgevraagd schriftelijk te worden vastgelegd.

12. Met inachtneming van de onzekerheden die de uitoefening van zijn beroep meebrengt, zal de tandarts de patiënt op voor hem begrijpelijke wijze (blijven) informeren omtrent de diagnose, therapie, daaraan verbonden risico's, andere behandelingsmogelijkheden en prognose. (zie o.m. WGBO artikel 448)

13. De tandarts zal al hetgeen hem in het kader van zijn beroepsuitoefening omtrent de patiënt en diens naaste betrekkingen ter kennis is gekomen, beschouwen als vallend onder het beroepsgeheim. Hij heeft terzake tegenover derden een zwijgplicht.

De tandarts draagt er zorg voor, dat de geheimhouding van de gegevens van de patiënt en de bescherming van diens persoonlijke levenssfeer verzekerd zijn. Hij heeft tot taak zijn medewerkers te wijzen op het afgeleid beroepsgeheim en toe te zien op de respectering daarvan. (zie o.m. WGBO artikel 457)

3. Relatie ten opzichte van collegae en andere hulpverleners**3.1. Algemeen**

14. De tandarts zal in het belang van de patiënten en van de professe streven naar een onderlinge verhouding die berust op welwillendheid en vertrouwen.

15. De tandarts zal zich onthouden van het in het openbaar of ten opzichte van patiënten uiten van kritiek op een collega. Indien de tandarts ervan overtuigd is dat een collega handelt in strijd met de gedragsregels zal hij dit aan de betrokken collega kenbaar maken. Het vertrouwen in het beroep kan echter met zich meebrengen dat de tandarts, indien er naar zijn oordeel sprake is van een grove nalatigheid en/of wanprestatie van een collega, dat oordeel, onder mededeling daarvan aan de betrokken collega, ter kennis brengt van de voorzitter van het afdelingsbestuur of de geneeskundige inspectie, dan wel van de patiënt, hem wijzend op de mogelijkheden om een klacht aanhangig te maken.

16. vervallen

3.2. Verwijzing en second opinion

17. Voor een goede behandeling van een patiënt kan het nodig zijn dat de tandarts verwijst naar een collega. De tandarts zal de verwijzing vergezeld doen gaan van relevante informatie alsmede een duidelijke omschrijving van het doel van de verwijzing. De collega of tandarts-specialist naar wie verwezen is, zal de tandarts zo spoedig mogelijk op de hoogte stellen van zijn bevindingen.

18. Indien de patiënt de tandarts verzoekt hem voor een consult naar een andere tandarts of tandarts-specialist te verwijzen of de behandeling aan deze over te dragen zal de tandarts aan dit verzoek gevolg geven. Aan die andere tandarts zal hij de desbetreffende tandheelkundige gegevens ter beschikking stellen. Dat zelfde geldt indien het verzoek een verwijzing ten behoeve van een tweede mening (second opinion) betreft.

19. Wanneer de tandarts de patiënt verwijst of de behandeling overdraagt, zal hij deze desgevraagd in de gelegenheid stellen kennis te nemen van de gegevens die over hem aan de andere tandarts worden verstrekt. Indien een patiënt zich op eigen initiatief tot een andere tandarts heeft gewend, zal deze de tandarts niet in de behandeling kennen tenzij de patiënt daarom vraagt.

3.3. Waarneming

20. De tandarts draagt zorg voor de continuïteit van de tandheelkundige hulpverlening. Hij is gerechtigd om deze hulp te doen verlenen door een daartoe bevoegde waarnemer.
21. De tandarts geeft bekendheid aan de waarneming en de duur daarvan. Hij draagt er zorg voor, dat de patiëntgegevens voor de in zijn praktijkruimte werkzame waarnemer goed toegankelijk zijn.
22. De waarnemer is verantwoordelijk voor de door hem aan de patiënt verleende hulp en adviezen.
23. De waarnemer behoort zich te onthouden van elke poging om een patiënt uit de praktijk van een collega waarvoor hij waarneemt tot zijn patiënt te maken.

4. Praktijkvoering

4.1 Algemeen

24. De tandarts zorgt ervoor, dat zijn praktijkruimte, praktijkinrichting en instrumentarium aan redelijke eisen voldoen en draagt zorg voor een goede organisatie van zijn praktijk.
Bij zijn praktijkvoering neemt de tandarts adequate maatregelen ten behoeve van infectiepreventie en arbeidsomstandigheden en betracht hij zorg voor het milieu.
25. De tandarts is gerechtigd wijzigingen aan te brengen in de wijze van praktijkvoering. Hij stelt zonodig de patiënten hiervan tijdig in kennis.
26. De tandarts is gerechtigd wijzigingen aan te brengen in de omvang van zijn tandheelkundige dienstverlening. Hij zal de wijziging van de omvang van de dienstverlening zonodig tijdig aan de patiënten bekend maken. De wijziging zal niet eerder ingaan dan nadat de patiënten een redelijke termijn is gegeven, zo mogelijk met zijn hulp en medewerking, een andere tandarts te vinden.
27. De tandarts zal zijn declaratie, indien de patiënt daarom verzoekt, nader toelichten.

4.2 Dossievorming, inzage en -afschrift

28. De tandarts neemt van elke patiënt de voor behandeling relevante gegevens in een registratiesysteem op. Deze registratie zal in ieder geval de gegevens omvatten met betrekking tot de verleende tandheelkundige hulp en adviezen, alsmede (röntgen)foto's. De registratie zal geschieden overeenkomstig de binnen de beroepsgroep gebruikelijke registratiesystemen. De tandarts bewaart deze gegevens gedurende tenminste vijftien jaren na het tijdstip waarop zij zijn vervaardigd of vastgelegd. (zie o.m. WGBO artikelen 454 en 456)
29. Met uitzondering van zijn persoonlijke werkaantekeningen, geeft de tandarts aan de patiënt op diens verzoek inzage in of tegen kostprijs een afschrift van de hem betreffende tandheelkundige gegevens. (zie o.m. WGBO artikel 456)

5. Publiciteit

30. De tandarts die zijn mening omtrent tandheelkundige vraagstukken in het openbaar kenbaar maakt, dient daarbij zorgvuldigheid in acht te nemen, in het bijzonder met betrekking tot het belang en het aanzien van de beroepsgroep, alsmede het vertrouwen in de beroepsgroep.
31. Bij het medewerken aan of het bedrijven van publiciteit dient de tandarts in acht te nemen dat die publiciteit niet in strijd is met de wet, de waarheid of de goede smaak en in overeenstemming is met de zorgvuldigheid die een tandarts betaamt alsmede geen inbreuk vormt op het streven naar een onderlinge verhouding die berust op welwillendheid en vertrouwen tussen collega's.

Hoofdstuk 2 Officiële teksten

1. Eed of belofte bij het tandarts-examen:

"Ik zweer (beloof), dat ik de tandheelkunst volgens de daarop wettelijk vastgestelde bepalingen naar mijn beste weten en vermogen zal uitoefenen en dat ik aan niemand zal openbaren wat in deze uitoefening mij als geheim is toevertrouwd of te mijner kennis is gekomen, tenzij mijne verklaring als getuige of deskundige, in rechten gevorderd, of ik anderszins tot het geven van mededeling door de wet verplicht worde."

2. International Principles of Ethics for the Dental Profession Introduction

These International Principles of Ethics for the Dental Profession should be considered as guidelines for every dentist. These guidelines cannot cover all local, national, traditions, legislation or circumstances.

The professional dentist:

- will practice according to the art and science of dentistry and to the principles of humanity
- will safeguard the oral health of patients irrespective of their individual status

The primary duty of the dentist is to safeguard the oral health of patients.

However, the dentist has the right to decline to treat a patient, except for the provision of emergency care, for humanitarian reasons, or where the laws of the country dictate otherwise.

- should refer for advice and/or treatment any patient requiring a level of competence beyond that held

The needs of the patient are the overriding concern and the dentist should refer for advice or treatment any patient requiring a level of dental competence greater than he/she possesses.

- must ensure professional confidentiality of all information about patients and their treatment

The dentist must ensure that all staff respect patients confidentiality except where the laws of the country dictate otherwise.

- must accept responsibility for, and utilise dental auxiliaries strictly according to the law

The dentist must accept full responsibility for all treatment undertaken, and no treatment or service should be delegated to a person who is not qualified or is not legally permitted to undertake this.

- must deal ethically in all aspects of professional life and adhere to rules of professional law- should continue to develop professional knowledge and skills

The dentist has a duty to maintain and update professional competence through continuing education through his/her active professional life.

- should support oral health promotion

The dentist should participate in oral health education and should support and promote accepted measures to improve the oral health of the public.

- should be respectful towards professional colleagues and staff

The dentist should behave towards all members of the oral health team in a professional manner and should be willing to assist colleagues professionally and maintain respect for divergence of professional opinion.

- should act in a manner which will enhance the prestige and reputation of the profession.

Approved by General Assembly of the FDI in Seoul 1997.

3. Wet Geneeskundige- Behandelingsovereenkomst (WGBO)

Definitie; reikwijdte

Boek 7: Bijzondere overeenkomsten

Titel 7: De opdracht

Afdeling 5: De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling

Artikel 446

1. De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling – in deze afdeling verder aangeduid als de behandelingsovereenkomst – is de overeenkomst waarbij een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, de hulpverlener, zich in de uitoefening van een geneeskundig beroep of bedrijf tegenover een ander, de opdrachtgever, verbindt tot het verrichten van handelingen op het gebied van de geneeskunst, rechtstreeks betrekking hebbende op de persoon van de opdrachtgever of van een bepaalde derde. Degene op wiens persoon de handelingen rechtstreeks betrekking hebben wordt verder aangeduid als de patiënt.

2. Onder handelingen op het gebied van de geneeskunst worden verstaan:

- a. alle verrichtingen – het onderzoeken en het geven van raad daaronder begrepen – rechtstreeks betrekking hebbende op een persoon en ertoe strekkende hem van een ziekte te genezen, hem voor het ontstaan van een ziekte te behoeden of zijn gezondheidstoestand te beoordelen, dan wel deze verloskundige bijstand te verlenen;
- b. andere dan de onder a bedoelde handelingen, rechtstreeks betrekking hebbende op een persoon, die worden verricht door een arts of tandarts in die hoedanigheid.

3. Tot de handelingen, bedoeld in lid 1, worden mede gerekend het in het kader daarvan verplegen en verzorgen van de patiënt en het overigens rechtstreeks ten behoeve van de patiënt voorzien in de materiële omstandigheden waaronder die handelingen kunnen worden verricht.

4. Onder handelingen als bedoeld in lid 1 zijn niet begrepen handelingen op het gebied van de artsenijsbereidkunst in de zin van de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening, indien deze worden verricht door een gevestigde apotheker in de zin van die wet.

5. Geen behandelingsovereenkomst is aanwezig, indien het betreft handelingen ter beoordeling van de gezondheidstoestand of medische begeleiding van een persoon, verricht in opdracht van een ander dan die persoon in verband met de vaststelling van aanspraken of verplichtingen, de toelating tot een verzekering of voorziening, of de beoordeling van de geschiktheid voor een opleiding, een arbeidsverhouding of de uitvoering van bepaalde werkzaamheden.

16- en 17 jarigen bekwaam

Artikel 447

1. Een minderjarige die de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, is bekwaam tot het aangaan van een behandelingsovereenkomst ten behoeve van zichzelf, alsmede tot het verrichten van rechtshandelingen die met de overeenkomst onmiddellijk verband houden.

2. De minderjarige is aansprakelijk voor de daaruit voortvloeiende verbintenissen, onverminderd de verplichting van zijn ouders tot voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding.

Recht op informatie

Artikel 448

1. De hulpverlener licht de patiënt op duidelijke wijze, en desgevraagd schriftelijk in over het voorgenomen onderzoek en de voorgestelde behandeling en over de ontwikkelingen omtrent het onderzoek, de behandeling en de gezondheidstoestand van de patiënt. De hulpverlener licht een patiënt die de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt op zodanige wijze in als past bij zijn bevattingsvermogen.

Omvang informatieplicht

2. Bij het uitvoeren van de in lid 1 neergelegde verplichting laat de hulpverlener zich leiden door hetgeen de patiënt redelijkerwijze dient te weten ten aanzien van:

- a. de aard en het doel van het onderzoek of de behandeling die hij noodzakelijk acht en van de uit te voeren verrichtingen;
- b. de te verwachten gevolgen en risico's daarvan voor de gezondheid van de patiënt;
- c. andere methoden van onderzoek of behandeling die in aanmerking komen;

- d. de staat van en de vooruitzichten met betrekking tot diens gezondheid voor wat betreft het terrein van het onderzoek of de behandeling.

Therapeutische exceptie

3. De hulpverlener mag de patiënt bedoelde inlichtingen slechts onthouden voor zover het verstrekken ervan kennelijk ernstig nadeel voor de patiënt zou opleveren. Indien het belang van de patiënt dit vereist, dient de hulpverlener de desbetreffende inlichtingen aan een ander dan de patiënt te verstrekken. De inlichtingen worden de patiënt alsnog gegeven, zodra bedoeld nadeel niet meer te duchten is. De hulpverlener maakt geen gebruik van zijn in de eerste volzin bedoelde bevoegdheid dan nadat hij daarover een andere hulpverlener heeft geraadpleegd.

Recht om niet te weten

Artikel 449

Indien de patiënt te kennen heeft gegeven geen inlichtingen te willen ontvangen, blijft het verstrekken daarvan achterwege, behoudens voor zover het belang dat de patiënt daarbij heeft niet opweegt tegen het nadeel dat daaruit voor hemzelf of anderen kan voortvloeien.

Toestemming

Artikel 450

1. Voor verrichtingen ter uitvoering van een behandelingsovereenkomst is de toestemming van de patiënt vereist.

Minderjarigen van 12 tot 16 jaar

2. Indien de patiënt minderjarig is en de leeftijd van twaalf maar nog niet die van zestien jaren heeft bereikt, is tevens de toestemming van de ouders die de ouderlijke macht over hem uitoefenen of van zijn voogd vereist. De verrichting kan evenwel zonder de toestemming van de ouders of de voogd worden uitgevoerd, indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen, alsmede indien de patiënt ook na de weigering van de toestemming, de verrichting weloverwogen blijft wensen.

Schriftelijke weigering

3. In het geval waarin een patiënt van zestien jaren of ouder niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, worden door de hulpverlener en een persoon als bedoeld in de leden 2 of 3 van artikel 465 de kennelijke opvattingen van de patiënt, geuit in schriftelijke vorm toen deze tot bedoelde redelijke waardering nog in staat was en inhoudende een weigering van toestemming als bedoeld in lid 1, opgevolgd. De hulpverlener kan hiervan afwijken indien hij daartoe gegronde redenen aanwezig acht.

Schriftelijke vastlegging

Artikel 451

Op verzoek van de patiënt legt de hulpverlener in ieder geval schriftelijk vast voor welke verrichtingen van ingrijpen de aard deze toestemming heeft gegeven.

Inlichtingen en mededelingen van de patiënt

Artikel 452

De patiënt geeft de hulpverlener naar beste weten de inlichtingen en de medewerking die deze redelijkerwijs voor het uitvoeren van de overeenkomst behoeft.

Goed hulpverlener/zorgplicht

Artikel 453

De hulpverlener moet bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed hulpverlener in acht nemen en handelt daarbij in overeenstemming met de op hem rustende verantwoordelijkheid, voortvloeiende uit de voor hulpverleners geldende professionele standaard.

Dossierplicht

Artikel 454

1. De hulpverlener richt een dossier in met betrekking tot de behandeling van de patiënt. Hij houdt in het dossier aantekening van de gegevens omtrent de gezondheid van de patiënt en de te diens aanzien uitgevoerde verrichtingen en neemt andere stukken, bevattende zodanige gegevens, daarin op, een en ander voor zover dit voor een goede hulpverlening aan hem noodzakelijk is.
2. De hulpverlener voegt desgevraagd een door de patiënt afgegeven verklaring met betrekking tot de in het dossier opgenomen stukken aan het dossier toe.

Bewaartermijn

3. Onverminderd het bepaalde in artikel 455, bewaart de hulpverlener de bescheiden, bedoeld in de vorige leden, gedurende vijftien jaren, te rekenen vanaf het tijdstip waarop zij zijn vervaardigd, of zoveel langer als redelijkerwijs uit de zorg van een goed hulpverlener voortvloeit.

Vernietigingsrecht

Artikel 455

1. De hulpverlener vernietigt de door hem bewaarde bescheiden, bedoeld in artikel 454, binnen drie maanden na een daartoe strekkend verzoek van de patiënt.

2. Lid 1 geldt niet voor zover het verzoek bescheiden betreft waarvan redelijkerwijs aannemelijk is dat de bewaring van aanmerkelijk belang is voor een ander dan de patiënt, alsmede voor zover het bepaalde bij of krachtens de wet zich tegen vernietiging verzet.

Recht op inzage en afschrift*Redelijke kostenvergoeding*

Artikel 456

De hulpverlener verstrekt aan de patiënt desgevraagd zo spoedig mogelijk inzage in en afschrift van de bescheiden, bedoeld in artikel 454. De verstrekking blijft achterwege voor zover dit noodzakelijk is in het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van een ander. De hulpverlener mag voor de verstrekking van het afschrift een redelijke vergoeding in rekening brengen.

Geheimhoudingsplicht/inlichtingen aan derden

Artikel 457

1. Onverminderd het in artikel 448, lid 3, tweede volzin, bepaalde draagt de hulpverlener zorg, dat aan anderen dan de patiënt geen inlichtingen over de patiënt dan wel inzage in of afschrift van de bescheiden, bedoeld in artikel 454, worden verstrekt dan met toestemming van de patiënt. Indien verstrekking plaatsvindt, geschiedt deze slechts voor zover daardoor de persoonlijke levenssfeer van een ander niet wordt geschaad. De verstrekking kan geschieden zonder inachtneming van de beperkingen, bedoeld in de voorgaande volzinnen, indien het bij of krachtens de wet bepaalde daartoe verplicht.

2. Onder anderen dan de patiënt zijn niet begrepen degenen die rechtstreeks betrokken zijn bij de uitvoering van de behandelingsovereenkomst en degene die optreedt als vervanger van de hulpverlener, voor zover de verstrekking noodzakelijk is voor de door hen in dat kader te verrichten werkzaamheden.

3. Daaronder zijn evenmin begrepen degenen wier toestemming ter zake van de uitvoering van de behandelingsovereenkomst op grond van de artikelen 450 en 465 is vereist. Indien de hulpverlener door inlichtingen over de patiënt dan wel inzage in of afschrift van de bescheiden te verstrekken niet geacht kan worden de zorg van een goed hulpverlener in acht te nemen, laat hij zulks achterwege.

Gegevens voor wetenschappelijk onderzoek

Artikel 458

1. In afwijking van het bepaalde in artikel 457, lid 1, kunnen zonder toestemming van de patiënt ten behoeve van statistiek of wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de volksgezondheid aan een ander desgevraagd inlichtingen over de patiënt of inzage in de bescheiden, bedoeld in artikel 454, worden verstrekt indien:

- a. het vragen van toestemming in redelijkheid niet mogelijk is en met betrekking tot de uitvoering van het onderzoek is voorzien in zodanige waarborgen, dat de persoonlijke levenssfeer van de patiënt niet onevenredig wordt geschaad, of
- b. het vragen van toestemming, gelet op de aard en het doel van het onderzoek, in redelijkheid niet kan worden verlangd en de hulpverlener zorg heeft gedragen dat de gegevens in zodanige vorm worden verstrekt dat herleiding tot individuele natuurlijke personen redelijkerwijs wordt voorkomen.

2. Verstrekking overeenkomstig lid 1 is slechts mogelijk indien:

- a. het onderzoek een algemeen belang dient,
- b. het onderzoek niet zonder de desbetreffende gegevens kan worden uitgevoerd, en
- c. voor zover de betrokken patiënt tegen een verstrekking niet uitdrukkelijk bezwaar heeft gemaakt.

3. Bij een verstrekking overeenkomstig het eerste lid wordt daarvan aantekening gehouden in het dossier.

**Privacy tijdens behandeling:
visueel en auditief**

Artikel 459

1. De hulpverlener voert verrichtingen in het kader van de behandelingsovereenkomst uit buiten de waarneming van anderen dan de patiënt, tenzij de patiënt ermee heeft ingestemd dat de verrichtingen kunnen worden waargenomen door anderen.

2. Onder anderen dan de patiënt zijn niet begrepen degenen van wie beroepshalve de medewerking bij de uitvoering van de verrichting noodzakelijk is.

3. Daaronder zijn evenmin begrepen degenen wier toestemming ter zake van de verrichting op grond van de artikelen 450 en 465 is vereist. Indien de hulpverlener door verrichtingen te doen waarnemen niet geacht kan worden de zorg van een goed hulpverlener in acht te nemen, laat hij zulks niet toe.

Opzegging van de behandelingsovereenkomst

Artikel 460

De hulpverlener kan, behoudens gewichtige redenen, de behandelingsovereenkomst niet opzeggen.

Loon; betalings-verplichting

Artikel 461

De opdrachtgever is de hulpverlener loon verschuldigd, behoudens voor zover deze voor zijn werkzaamheden loon ontvangt op grond van het bij of krachtens de wet bepaalde dan wel uit de overeenkomst anders voortvloeit.

Centrale aansprakelijkheid

Artikel 462

1. Indien ter uitvoering van een behandelingsovereenkomst verrichtingen plaatsvinden in een ziekenhuis dat bij die overeenkomst geen partij is, is het ziekenhuis voor een tekortkoming daarbij mede aansprakelijk, als ware het zelf bij de overeenkomst partij.

2. Onder ziekenhuis als bedoeld in het eerste lid worden verstaan een voor de toepassing van de Ziekenfondswet of de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten als ziekenhuis, verpleeginrichting of zwakzinnigeninrichting erkende of aangewezen instelling of afdeling daarvan, een academisch ziekenhuis, een abortuskliniek in de zin van de Wet afbreking zwangerschap alsmede een tandheelkundige inrichting in de zin van de Wet tandheelkundige inrichtingen 1986.

Verbod tot beperking of uitsluiting van aansprakelijkheid

Artikel 463

De aansprakelijkheid van een hulpverlener of, in het geval bedoeld in artikel 462, van het ziekenhuis, kan niet worden beperkt of uitgesloten.

Artikel 464

1. Indien in de uitoefening van een geneeskundig beroep of bedrijf anders dan krachtens een behandelingsovereenkomst handelingen op het gebied van de geneeskunst worden verricht, zijn deze afdeling alsmede de artikelen 404, 405, lid 2, en 406 van afdeling 1 van deze afdeling van overeenkomstige toepassing voor zover de aard van de rechtsbetrekking zich daartegen niet verzet.

2. Betreft het handelingen als omschreven in artikel 446, lid 5, dan:

- a. worden de in artikel 454 bedoelde bescheiden slechts bewaard zolang dat noodzakelijk is in verband met het doel van het onderzoek, tenzij het bepaalde bij of krachtens de wet zich tegen vernietiging verzet;
- b. wordt de persoon op wie het onderzoek betrekking heeft in de gelegenheid gesteld mee te delen of hij de uitslag en de gevolgtrekking van het onderzoek wenst te vernemen en, zo ja, of hij daarvan als eerste wenst kennis te nemen teneinde te kunnen beslissen of daarvan mededeling aan anderen wordt gedaan.

Rechten van de vertegenwoordiger van de wilsonbekwame patiënt

Artikel 465

1. De verplichtingen die voor de hulpverlener uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeien worden, indien de patiënt de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, door de hulpverlener nagekomen jegens de ouders die de ouderlijke macht over de patiënt uitoefenen dan wel jegens zijn voogd.

Patiënt jonger dan 12 jaar

Minderjarige tussen 12 en 18 jaar, niet in staat tot waardering van zijn belangen

Wilsonbekwame meerderjarige patiënt zonder curator of mentor

2. Hetzelfde geldt indien de patiënt de leeftijd van twaalf jaren heeft bereikt, maar niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, tenzij zodanige patiënt meerderjarig is en onder curatele staat, in welk geval nakoming jegens de curator geschiedt.

3. Indien een meerderjarige patiënt die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, niet onder curatele staat, worden de verplichtingen die voor de hulpverlener uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeien, door de hulpverlener nagekomen jegens de persoon die daartoe door de patiënt schriftelijk is gemachtigd in zijn plaats op te treden. Ontbreekt zodanige persoon, of treedt deze niet op, dan worden de verplichtingen nagekomen jegens de echtgenoot of andere levensgezel van de patiënt, tenzij deze persoon dat niet wenst, dan wel, indien ook zodanige persoon ontbreekt, jegens een ouder, kind, broer of zus van de patiënt, tenzij deze persoon dat niet wenst.

4. De hulpverlener komt zijn verplichtingen na jegens de in het eerste en tweede lid bedoelde wettelijke vertegenwoordigers van de patiënt en de in lid 3 bedoelde personen, tenzij die nakoming niet verenigbaar is met de zorg van een goed hulpverlener.

5. De persoon jegens wie de hulpverlener krachtens de leden 2 of 3 gehouden is de uit deze afdeling jegens de patiënt voortvloeiende verplichtingen na te komen, betracht de zorg van een goed vertegenwoordiger. Deze persoon is gehouden de patiënt zoveel mogelijk bij de vervulling van zijn taak te betrekken.

6. Verzet de patiënt zich tegen een verrichting van ingrijpende aard waarvoor een persoon als bedoeld in de leden 2 of 3 toestemming heeft gegeven, dan kan de verrichting slechts worden uitgevoerd indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen.

Noodsituatie; niet ingrijpende verrichting

Artikel 466

1. Is op grond van artikel 465 voor het uitvoeren van een verrichting uitsluitend de toestemming van een daar bedoelde persoon in plaats van die van de patiënt vereist, dan kan tot de verrichting zonder die toestemming worden overgegaan indien de tijd voor het vragen van die toestemming ontbreekt aangezien onverwijlde uitvoering van de verrichting kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de patiënt te voorkomen.

2. Een volgens de artikelen 450 en 465 vereiste toestemming mag worden verondersteld te zijn gegeven, indien de desbetreffende verrichting niet van ingrijpende aard is.

Anoniem lichaamsmateriaal

Artikel 467

1. Van het lichaam afgescheiden anonieme stoffen en delen kunnen worden gebruikt voor medisch statistisch of ander medisch wetenschappelijk onderzoek voor zover de patiënt van wie het lichaamsmateriaal afkomstig is, geen bezwaar heeft gemaakt tegen zodanig onderzoek en het onderzoek met de vereiste zorgvuldigheid wordt verricht.

2. Onder onderzoek met van het lichaam afgescheiden anonieme stoffen en delen wordt verstaan onderzoek waarbij is gewaarborgd dat het bij het onderzoek te gebruiken lichaamsmateriaal en de daaruit te verkrijgen gegevens niet tot de persoon herleidbaar zijn.

Dwingend recht

Artikel 468

Van de bepalingen van deze afdeling en van de artikelen 404, 405, lid 2, en 406 van afdeling 1 van deze afdeling kan niet ten nadele van de patiënt worden afgeweken.

4. Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (BIG)

Hoofdstuk IV Voorbehouden handelingen

Artikel 35

1. Het is degene die niet behoort tot de personen die hun bevoegdheid tot het verrichten van een handeling ontleen aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 36 en 37 verboden buiten noodzaak beroepsmatig die handeling te verrichten, tenzij:

- a. zulks geschiedt ingevolge een opdracht van een persoon die zijn bevoegdheid ontleent aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 36 en 37 en
- b. hij redelijkerwijs mag aannemen dat hij beschikt over de bekwaamheid die vereist is voor het behoorlijk uitvoeren van de opdracht en
- c. hij, voorzover de opdrachtgever aanwijzingen heeft gegeven, heeft gehandeld overeenkomstig die aanwijzingen.

2. Met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid is de opdrachtnemer bevoegd tot het verrichten van de in het eerste lid bedoelde handeling.

Artikel 36

1. Tot het verrichten van heelkundige handelingen – waaronder worden verstaan handelingen, liggende op het gebied van de geneeskunst, waarbij de samenhang der lichaamsweefsels wordt verstoord en deze zich niet direct herstelt – zijn bevoegd:

- a. de artsen,
- b. de tandartsen,
- c. de verloskundigen,

doch de onder b en c genoemde personen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.

2. Tot het verrichten van verloskundige handelingen zijn bevoegd:

- a. de artsen,
- b. de verloskundigen, doch dezen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.

3. Tot het verrichten van endoscopieën zijn bevoegd:

de artsen.

4. Tot het verrichten van catheterisaties zijn bevoegd:

- a. de artsen,
- b. de verloskundigen, doch dezen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk 3 bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.

5. Tot het geven van injecties zijn bevoegd:

- a. de artsen,
- b. de tandartsen,
- c. de verloskundigen,

doch de onder b en c genoemde personen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.

6. Tot het verrichten van puncties zijn bevoegd:

- a. de artsen,
- b. de verloskundigen, doch dezen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.

7. Tot het brengen onder narcose zijn bevoegd:

- a. de artsen,

- b. de tandartsen, doch dezen uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.
8. Tot het verrichten van handelingen, op het gebied van de individuele gezondheidszorg, met gebruikmaking van radioactieve stoffen of toestellen die ioniserende stralen uitzenden, zijn bevoegd:
- de artsen,
  - de tandartsen,
- doch uitsluitend voor zover zij voldoen aan de krachtens de Kernenergiewet (Stb. 1963, 82) terzake van het gebruiken van zodanige stoffen en toestellen gestelde eisen, alsmede, voor zover het betreft tandartsen, uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.
9. Tot het verrichten van electieve cardioversie zijn bevoegd:
de artsen.
10. Tot het toepassen van defibrillatie zijn bevoegd:
de artsen.
11. Tot het toepassen van electroconvulsieve therapie zijn bevoegd:
de artsen.
12. Tot de steenvergruizing voor geneeskundige doeleinden zijn bevoegd:
de artsen.
13. Tot het verrichten van handelingen ten aanzien van menselijke geslachtscellen en embryo's, gericht op het anders dan op natuurlijke wijze tot stand brengen van een zwangerschap, zijn bevoegd:
de artsen.
14. Tot het voorschrijven van UR-geneesmiddelen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder s, van de Geneesmiddelenwet zijn bevoegd:
- de artsen,
  - de tandartsen,
  - de verloskundigen,
- doch deze uitsluitend voor zover het betreft handelingen, in de aanhef van dit lid bedoeld, die overeenkomstig het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden gerekend tot hun gebied van deskundigheid.
- verpleegkundigen, die behoren tot een ter bevordering van een goede uitoefening van de individuele gezondheidszorg bij ministeriële regeling aan te wijzen categorie, doch dezen uitsluitend:
    - voor zover een onder a, b of c bedoelde beroepsbeoefenaar de diagnose heeft gesteld met betrekking tot de patiënt voor wie het geneesmiddel is bestemd;
    - voor zover medische protocollen en standaarden ter zake van het voorschrijven van UR-geneesmiddelen worden gevolgd, en
    - binnen de bij de regeling te stellen beperkingen ten aanzien van de reikwijdte van de in de aanhef bedoelde bevoegdheid.
15. De personen, genoemd in het eerste tot en met dertiende lid, zijn tot het verrichten van de desbetreffende handelingen uitsluitend bevoegd voor zover zij redelijkerwijs mogen aannemen dat zij beschikken over de bekwaamheid die vereist is voor het behoorlijk verrichten van die handelingen. De personen, genoemd in het eerste tot en met het veertiende lid, die niet voldoen aan het bepaalde in de eerste volzin, worden voor de toepassing van de artikelen 35, eerste lid, onder a, 38 en 39 aangemerkt als personen die hun bevoegdheid ontlenen aan het in dit artikel bepaalde.
16. Het ontwerp van de ministeriële regeling, bedoeld in het veertiende lid, onder d, treedt niet eerder in werking dan vier weken nadat het ontwerp is overgelegd aan beide kamers der Staten-Generaal.

Artikel 37

- Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels overeenkomstig artikel 36 worden gesteld met betrekking tot bij de maatregel omschreven handelingen op het gebied van de individuele gezondheidszorg, niet vallende onder dat artikel.

2. Bij algemene maatregel van bestuur kan voorts met betrekking tot bij de maatregel omschreven handelingen, vallende onder artikel 36, wijziging worden gebracht terzake van de in artikel 36 vervatte toekenning van bevoegdheid, als ook worden bepaald dat de artikelen 35 en 36 met betrekking tot bij de maatregel omschreven handelingen niet langer gelden.

3. Indien niet binnen zes maanden na de inwerkingtreding van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste of tweede lid bij de Tweede kamer der Staten-Generaal een wetsvoorstel is ingediend tot wijziging van artikel 36 overeenkomstig die maatregel, alsook indien zodanig voorstel wordt ingetrokken of verworpen, wordt de maatregel onverwijld ingetrokken.

Artikel 38

Het is degene die zijn bevoegdheid tot het verrichten van een bij of krachtens de artikelen 36 en 37 omschreven handeling ontleent aan het bij of krachtens die artikelen bepaalde verboden aan een ander opdracht te geven tot het verrichten van die handeling, tenzij:

- a. in gevallen waarin zulks redelijkerwijs nodig is aanwijzingen worden gegeven omtrent het verrichten van de handeling en toezicht door de opdrachtgever op het verrichten van de handeling en de mogelijkheid tot tussenkomst van een zodanig persoon voldoende zijn verzekerd en
- b. hij redelijkerwijs mag aannemen dat degene aan wie de opdracht wordt gegeven, in aanmerking genomen het onder a bepaalde, beschikt over de bekwaamheid die vereist is voor het behoorlijk verrichten van de handeling.

Artikel 39

1. Indien een goede uitoefening van individuele gezondheidszorg zulks vordert, wordt bij algemene maatregel van bestuur bepaald dat tot het gebied van deskundigheid van personen, behorende tot een der in het tweede lid genoemde categorieën, wordt gerekend het verrichten van bij de maatregel aangewezen categorieën van handelingen, behorende tot de bij of krachtens de artikelen 36 en 37 omschreven categorieën van handelingen, zonder toezicht door de opdrachtgever en zonder diens tussenkomst.

2. Ingevolge het eerste lid kunnen de volgende categorieën van personen worden aangewezen:
  - a. categorieën van personen die een in het bij het eerst lid bedoelde algemene maatregel van bestuur aangewezen register staan ingeschreven;
  - b. categorieën van personen die een krachtens artikel 34, eerste lid, geregelde of aangewezen opleiding hebben voltooid;
  - c. categorieën van personen, behorende tot de onder a of b bedoelde categorieën van personen.